

10.9.2021

Työ- ja elinkeinoministeriö
kirjaamo@tem.fi

Lausuntopyyntönnö 27.8.2021 (VN/20244/2021)

Luonnos hallituksen esitykseksi julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1397/2016) 174 §:n muuttamisesta

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt Kilpailu- ja kuluttajavirastolta (KKV) lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain 174 §:n muuttamisesta. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain sosiaali- ja terveystalouden toimialalla toimivien sidosyksiköiden siirtymäaika säännöksiä. Esitys mahdollistaa sen, että hankintayksiköt voivat jatkaa olemassa olevia sidosyksikkö- ja yhteistyöjärjestelyjään nykyisin voimassa olevien säännösten mukaisesti siihen saakka, kunnes kuntien ja sairaanhoitopiirien tehtävät siirtyvät hyvinvointialueille 1.1.2023 lukien.

Lainmuutosesityksen perusteluissa todetaan, että hankintalain 174 §:ssä on säädetty sidosyksiköiden ulosmyyntiä koskevasta siirtymäajasta, jonka kuluessa hankintayksiköiden tulee sopeuttaa toimintansa vastaamaan lain 15 §:ssä mainittuja ulosmyynnin vaatimuksia. Voimassa olevan siirtymäsäännöksen mukaisesti sosiaali- ja terveystalouden toimialalla toimivien sidosyksiköiden ulosmyynnin suuruus on 10 prosenttia liikevaihdostaan ja enintään 500 000 euroa 31.12.2021 saakka. Siirtymäajan päättymisen jälkeen 1.1.2022 lukien ulosmyynnin sallittu enimmäisprosenttiosuus on hankintalain 15 §:n 1 momentin mukaisesti viisi prosenttia. Siirtymäsäännöksen tavoitteena on ollut turvata, että liiketoiminnan harjoittaminen ei ole muodostunut kohtuuttomiksi hankintayksiköille ottaen huomioon niiden olemassa olevat sitovat sopimukset ja yhteistyöjärjestelyt hankintalain voimaantullessa 2017.

Sosiaali- ja terveystalouden toimialalla toimivat hankintayksiköiden määräysvallassa olevat sidosyksiköt tuottavat hankintayksiköiden tarvitsemia tukipalveluja hankintayksiköilleen. Terveystalouden tarvitsemia lääkinnällisiä tukipalveluja kuten laboratorio- ja kuvantamispalveluja on keskitetty alueellisiin liikelaitoksiin. Hankintayksiköiden lisäksi nämä sidosyksiköt ovat tarjonneet palveluita myös muille toimijoille, kuten yksityisille palveluntuottajille. Ulosmyynnillä on mahdollistettu esimerkiksi terveystalouden palvelutarjonta myös sellaisilla haja-asutusalueilla, joissa yksityisen palvelutuotannon järjestämiselle ei ole ollut liiketaloudellisia edellytyksiä.

Sosiaali- ja terveystalouden järjestämistä koskevan hyvinvointialueesta annetun lain (611/2021) mukaisesti sosiaali- ja terveystalouden järjestämiselvoitteet siirtyvät kunnilta ja sairaanhoitopiireiltä hyvinvointialueille vuoden 1.1.2023 lukien.

10.9.2021

KKV toteaa vuonna 2021 tekemänsä selvityksen perusteella, että julkisten hankintayksiköiden määräysvallassa olevien sidosyksiköiden liikevaihto ja ulosmyynti on Suomessa huomattavan suurta. Terveyspalvelut ja niiden tukipalvelut kuten laboratorio- ja kuvantamispalvelut ovat hankintayksikköinä ja sidosyksikköinä alueillaan merkittäviä toimijoita.

Markkinoiden toimivuuteen ja kilpailun kehittymiseen alueilla voi vaikuttaa merkittävästi se, että sidosyksiköt harjoittavat kilpailulta suojattua myyntiä suoraan niiden hankintayksikköinä toimiville omistajilleen. Laaja omistajakunta (mikro-omistukset, toiminta yli alueiden) mahdollistaa sidosyksiköiden suuren koon ja toiminnan volyymin. Sidosyksiköiden myydessä palveluitaan omistajien lisäksi myös kilpailluille markkinoille, saattavat ne hyötyä sidosyksikköasemastaan perusteettomasti kilpaileessaan yksityisten yritysten kanssa samoista asiakkaista. Pahimmillaan tämä syrjäyttää markkinoilta yksityistä palvelutarjontaa. Tästä näkökulmasta sidosyksiköiden ulosmyyntiä on tarpeen rajata. Toisaalta hankintayksiköt ja niiden sidosyksiköt terveydenhuoltoalalla voivat tuottaa yksityisille palveluille välttämättömiä tuotantopanoksia ja varmistaa palveluiden saatavuus ja elinvoima alueilla, joilla yksityisten palveluiden tarjonta on kehittymätöntä. Kilpailuhuolia ei siksi liity sidosyksiköiden toimintaan tilanteissa, joissa on kyse markkinapuutteesta. Sidosyksiköiden toiminta voi jopa ehkäistä markkinoiden keskittymistä ja ylläpitää tehokkuutta.

KKV toteaa, että esillä oleva muutos liittyy tarpeisiin saada lisää aikaa hyvinvointialueiden järjestelyihin ja väljyyttä ulosmyyntiin.

Toimivaltuuksien ja tehtävien siirtoon kunnilta ja sairaanhoitopiireiltä hyvinvointialueille liittyy mittavia rakenteellisia ratkaisuja ja sopimusjärjestelyjä. Jotta keskeiset muutokset saataisiin tehtyä mahdollisimman samanaikaisesti ja välttyttäisiin turhilta hallinnollisilta kustannuksilta, korotetun ulosmyynnin enimmäisrajan siirtymäajan jatkaminen yhdellä vuodella näyttäisi tarkoituksenmukaiselta.

Kirsi Leivo
pääjohtaja

Ari Luukinen
johtava asiantuntija